

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

Szerkesztik: Dr. KUN BÉLA és Dr. RÉVÉSZ IMRE. Főmunkatárs: Dr. SZÁSZ IMRE.

Megjelenik minden szombaton.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
DEBRECEN, KOLLÉGIUM.

Előfizetési ár félévre hét pengő.

Naptámadat a magasságból.

Lukács 1: 78—79.

A legújabb tudományos számítások szerint — amelyek a héliumatomok bomlási törvényszerűségén alapulnak — földünkön az élet mintegy ezerötszázmillió éves. De talán tizenöt másodperc sem volna szükséges ahhoz, hogy a földön létező mindennemű élet megszűnjék, ha egyszer, csak egyetlenegyszer nem kelne föl a maga idejében a Nap.

Gondolkoztál-e már valaha arról, mivel lehetne egyáltalán csak megközelítőleg is pótolni ezt a mindennap megismétlődő csodát, a Napfelkeltét és annak ajándékait? Nem gondolkoztál, mert még gondolatnak is képtelenség. Az sem jut senkinek eszébe, hogy egy kis dobkályhával pótolja a nagyerdei hőforrás melegét, vagy egy gyufaszállal gerjessen világosságot a Simplon-alagútban. A mi emberi erőnkől független erők működését mi úgy — ahogy kitanulhatjuk, áldásaikat elfogadhatjuk és felhasználhatjuk — de nekik nem parancsolhatunk és őket nem pótolhatjuk. Ha a Nap egyetlenegyszer nem kelne föl egünkön, a mi számunkra nem maradna fenn más, mint a Jelenések Könyvében megírt rettenetes sors: „elrágni nyelvünket a kín miatt“ (Jel. 16: 10.). Belefagyni egy jeges pokol keserű, fekete átkába.

Ezért olyan mélyértelmű a Zakariás pap himnuszának hasonlata: Krisztus első eljövetele, mint Naptámadat, amellyel a „magasságból“, tehát minden emberi erőnek és minden földi hatalomnak igénybevétele nélkül és teljes kiküszöbölésével „látogat meg“, keres föl bennünket a mi Istenünknek irgalmassága, az eredetinek pontosabb visszaadásával: irgalmas szíve.

Azt mondja nekünk ez az Ige, hogy az elesett ember és emberiség a maga minden természetes és veleszületett testi és lelki erejével, képességeivel és javaival éppoly tehetetlenül roskadozik bűnének súlya alatt, éppúgy a sötéttségben és a halálnak árnyékában ül, mint amely

tehetetlen a megfagyás átkával szemben egy olyan Föld és egy olyan embervilág, amelynek fölötté többé már nem kél föl a Nap. A bűn nem egyszerű értelmi vagy erkölcsi fogyatékoság, nem fejlődési tökéletlenség, amelyet a világ fejlődése és benne az emberi szellem és kultúra fejlődése idővel kiforog magából: a bűn egy szörnyű világtény, amely az embert és az emberiséget egyszerűen tehetetlenné teszi arra, ami öntudatosan, vagy öntudatlanul vágyainak netovábbja — az Isten közelébe jutásra.

Minden mesterséges fényforrása az egyes ember életének — ifjúság, szépség, hatalom, erő, tudomány, művészet, vagy csak az egyszerűen úgynevezett földi „boldogság“ is —, hogy kilobban és milyen nyomorult, ijesztő sötétségnek ad helyet a legelső kis halálfélelemben, amely valójában sohasem egyéb, mint a bűn büntetésétől való félelem! És minden mesterséges fényforrása az emberiség életének, hogy felmondta a szolgálatot például *ma*, amikor egyre nyilvánvalóbb, hogy maga a kultúra lett átkunkká, mert ez a kultúra számításán kívül hagyta a legnagyobb emberi tény: a bűnt és a legnagyobb isteni tény: a kegyelmet, az Ő irgalmas atyai szívét!

Karácsonyban ennek a szívnek adjunk hálát. Mert csak ennek az Irgalomnak szabad ténye volt a mi Urunknak eljövetele, az Ige megtestesülése. Krisztusban nem egy földi fényforrás gyult fel a többi mellé, hanem a Nap kelt föl az éjtszakában. Nem az emberi nemnek egy új virága nyílt ki a Mózesek, Buddhák és a Sokratesek után, hanem Isten maga jött el levenni az elesett emberről a sötétség és a békéltelenség átkát. Nem egy új vallásalapító született meg, hanem egy új emberiség őse, a második Ádám jött el.

Naptámadat a magasságból: ragyogj reánk, szegény, megtört szívű karácsonyünneplőkre, hogy a sötétség és a halál árnyéka, amelyben ülünk, meg ne fojtson minket; hogy hinni tudjunk, mi, a Te néped, nem a mi jövőnkben — mely nélküled úgyis csak a halál —, hanem a Te diadalodban, győzhetetlen Nap! **R. I.**

EGYHÁZ

Egyébre is kell.

A derecskei lelkési kör határozatával foglalkozik Sz. I. a D. P. L. dec. 10-i számában. Az egyházi önkormányzat elleni sok-sok sérelemhez járul Bihar vm. közíg. bizottságának idézett határozata, mely az egyház minden jövedelmét kizárólag a hátralékos tanítói javadalmak biztosítására és kifizetésére foglaltatja le s nem veszi figyelembe azt, hogy abból a jövedelemből az egyháznak egyébre is kell.

A belhivatalnokok, úgy a tanítók fizetésének biztosítására irányuló mindennemű intézkedést helyeselnünk kellene, ha az nem hord magával ily nagy sérelmet s nem kíván lehetlent. A lényeg az, hogy a fizetést az illetékesek megkapják s azt ők nem kívánják sérelemmel, hanem azon elv alapján, melyszerint a munkás méltó a maga bérére. Ám ha csak észrevevessük, csak látjuk a bajt és észrevevessük a nyújtott orvosság mérges voltát: ha doktoraink is csak ilyen orvossággal tudnak szolgálni: akkor nem tehetjük egészségessé, életképessé betegeinket, egyházainkat és azok beteg szerveit, az egyházi tisztviselőket. A felső fórumokon vegyék észre már, hogy a baj halálos és a konziliumok helyett életinjekciót adjanak, segítséget adjanak, pénzt adjanak, amit a törvény állapított meg az egyházak és azok belhivatalnokai életfeltételül. Vértömlesztést — ugyanazon testből ugyanazon testbe nem lehet alkalmazni, mert ha az egész test vért vezetjük el egy tagba, akkor elalél az egész; ha pedig az egyes tagoktól vonjuk el a vért, akkor az egyes tagok válnak életképtelenné, ami ismét az egész test megbénulására vezet. Egyházaink nagy része már oly helyzetben van, hogy se papjait, se tanítóit nem tudja fizetni s az a „képtelen helyzet“, az a „szomorú idő“, melyről a derecskei kör szól, nem „nem sokára“ fog bekövetkezni, hanem már is nem egy belhivatalnoknál csüng le rongyokban a szomorú idők eljöttének bizonyossága. Tehát mindent meg kell most már tenni az egyházak megmentése érdekében. Az bizonyos, hogy az egyes egyházak és az egyház előljárósága nem rosszakaratból nem fizet belhivatalnokainak, sőt az egyháztagoknál sem rosszakarat, vagy lázításból fizetni nem akarás a nem fizetés oka, hanem a teljes gazdasági leromlás, a terméketlen esztendő, a házakban és utcákon kiáltó nyomor és nélkülözés, mely miatt igen sok templom-szerető hívünk nem tud a templomba se jönni, akinek a pap — mint lelkipásztor — inkább adni szeretne, de akit a pap, mint az egyház anyagi ügyeinek őre, mint adókiivető és kezelő s mint rongyos, neveletlen gyermekek édesatyja, kénytelen szorongattatni az egyházi adóért, végtelen kárára tulajdonképpen lelkipásztori munkájának. Ennek a nyomornak nem mi vagyunk

az okai; orvosai sem mi lehetünk. Mi csak kész szívvel és teljes erővel hű munkásai tudunk lenni a jobb jövőnek s munkatársai e jobb jövő előkészítőinek.

A derecskei határozatból a jövedelem egy célra elvonása ellen az az igazság csendül ki: egyébre is kell! És ez áll nemcsak az egyházakra, hanem áll az egyesekre is. A különben sem teljes és le is szanált lelkési kongrua és korpótlék, családi pótlék címen havonként érkező készpénzből kell ma a lelkészeknek is kenyérről, ruháról, gyermekneveltetésről gondoskodni, váltó- és egyéb adósságokat rendezni, mert a helyi javadalmaknak jó ha 10—15%-át megkapjuk. Mindenütt, még a hitelezőknek is be kell látni azt, hogy abból a készpénzből egyébre is kell. De a paragrafusok és rendeletek rideg világában élők nem akarják azt belátni. Példával szolgálhatok. Én is részesültem 1931-ben a mentő segítségül adott lelkési kölcsönben. Egy évi törlesztési részletet, 120 pengőt kifizettem. Most azt kértem, hogy — mivel helyi javadalmunkat nem kapjuk meg, csekély javadalmi földem az évi kenyeret sem adta meg —, a második törlesztési részlet — 120 pengő — havonként vonassék le államsegélyemből, mert az egyszerre levonás lehetetlen helyzetbe sodor. Feltártam helyzetemet, mely talán azénál is nehezebb, aki a magáénál nehezebbet nem tud elgondolni. Egyházi kölcsönről van szó, egyházi hatóságoktól kértem a helyzetemnek megfelelő részletfizetés lehetőségét. Válaszul különböző rendelkezésekre és jogviszonyra hivatkozással tagadó választ kaptam, hogy ha be nem fizetem egy összegben, kongrua s más című államsegélyemből lesz levonva. Pedig az a havi fizetés nekem is sok egyébre is kell. Így állunk ma az önhibájukon kívül eladósodott lelkészek megsegítésének esztendőnként országos gyűléseinken tárgyalt kérdésével.

Komlódtótfalu.

Kósa Zsigmond,
ref. lelkész.

HÁROM VIRÁG.

Angyali szózat karácsony estjén.

*Három virágot hoztam az egekből,
Ahol örökké sugaras a fény,
Ezüstpatak partján ott ringatózik
Az ég legszebb virága: a Remény.*

*S ha idelent, hol minden oly mulandó,
Elhervad ez a gyönyörű virág:
Angyalait leküldi a Teremtő
S csodamagvából mindegyiknek ad.*

*Vessék el újból ezt a drága magvat,
Hisz remény nélkül a világ kihalt,
De ne a földbe, hol a bűn kioltja:
A szívekbe, hol megint kihajt.*

*Mi tudjuk, ott fönt, tudja a Teremtő
A sok búbaít, mit szenved a világ
És sir az Ég és sir a Mindenség is,
Ha fölsikolt az átok és a vád.*

*De jó az Isten, nem haragszik érte,
Ad orvosságot: türesemre tanít,
Még egy virágot ültet a kebelbe,
Ennek illatja legszebb: ez a Hit.*

*A harmadik virágom csupa balzsam,
Amely begyógyít minden bűt, sebet,
Krisztus szívéből sarjadt Bellehembem,
Ez a szelid virág: a Szeretet.*

*Három virág az Isten trónja mellől:
A Hit, a Remény és a Szeretet,
Mindegyik szép, de legszebb az utolsó,
Melyet az Úr ma este ültetett.*

BAJA MIHÁLY.

A zsoltár-dallamok szerzői.

Sokáig teljes bizonytalanság uralkodott abban a kérdésben, hogy kitől származnak tulajdonképp a zsoltár-dallamok!? A genfi tudós theologus, Banlaire Lőrinc, 1745-ben így nyilatkozik: „Tudni akarjátok, hogy ki szerezte a zsoltárok dallamait? Én az egyháztörténet ezen pontját zavarosnak találom. Nem ígérhetek semmi biztosat etekintetben. Ez a kérdés nagyon kényes!”

Ezen tartózkodó kijelentés dacára, római katolikus és protestáns írók egész serege meg-egyezik egymással abban, hogy a dallamok szerzőségét illetőleg négy nevet emleget, — ezek: Goudimel, Bourgeois, Le Jeune és Franc. — 1833-ban az a vélemény merül fel, hogy ezek a dallamok tulajdonképp — német népdalok. — 1873-ban Becker lancy-i tanult zenész így nyilatkozik: Az a kérdés: kik szerezték a zsoltár-dallamokat? Egyik ezt, a másik azt emlegeti, mindnyájan tévednek! „Miért nem mondjuk meg nyíltan, hogy ezek bizony régi népénekek, tánc, bor és szerelmi dalok, amelyekhez Marot és Béza zsoltárait illesztették!” Ami mindenekelőtt Goudimelletti, ő Genfben soha meg nem fordult, sem Kálvinnal, sem Bézával levelezésben nem állott; ellenben 1565-ben az általa harmonizált (összhangosított) és kiadott 150 zsoltár előszavában világosan kijelenti, hogy ő a használatban levő dallamokat minden változtatás nélkül megtartotta. Claudin le Jeune szintén nem volt Genfben s Kálvinnal sem állott összeköttetésben. — Franc, előbb genfi, majd lausannei kántor neve pedig úgy került az állítólagos dallamszerzők közé, hogy ő a lausannei énekeskönyvbe 19 melódiát vett föl azok közül, amelyek ott és a környéken már ismeretesek és közhasználatban voltak.

Annál inkább szólnunk kell azonban Bourgeois-ról, akit Kálvin a Marot zsoltárainak

megzenésítésére szólított fel. Bourgeois Lajos Párisban a XVI. század elején született, 1541 közepe táján érkezett Genfbe. A már említett Franc távozása után ennek állását megosztották közte és Fabri Vilmos között; a kántori fizetésből, 100 gouldenből hatvanat adtak Bourgeoisnak, „aki megfelelőbb”, negyvenet Fabrinak. Bourgeois 1547-ben ingyen megkapja a genfi polgárjogot, mivelhogy „becsületes ember és szívesen tanítja a gyermekeket”, ugyancsak felmentik a közmunkák alul is, hogy teljesen tanulmányainak adhassa magát; sőt még kályhát is állítanak a lakásába. (!) Nemsokára azonban fizetését 50 forintra szállítják le, ami ellen felfolyamodással él, sőt fizetésjavításért esedezik, „szegénységére való tekintettel”. Ki is utalnak neki két véka búzát, de amidőn újból folyamodik, azzal utasítják el, hogy „pénzről pedig ne legyen szó többet!” Kálvin is hiába szólott az érdekében. Művészi buzgósága miatt 1551-ben a genfi tanácsal gyűlik meg a baja, mivel a zsoltárok dallamain önkényesen változtatásokat eszközölt és ezzel a gyülekezeti éneket megzavarta. Börtönre ítélik s csak a Kálvin közbenjárásának köszönheti, hogy 24 óra múlva kiszabadul. Az általa eszközölt javításokat azonban elfogadják s azok ma is érvényben vannak. Sajnos, Bourgeois nem tudott állandó otthonra találni a reformáció városában; s végül is csalódott lélekkel visszamegy Franciaországba 1557-ben; négy év múlva még itt találják, továbbbi sorsáról semmit sem tudunk. Az általa szerzett (ennek a szónak helyes értelmét alább megmagyarázzuk) zsoltárdallamok száma: 83. Legszebb, legismertebb, legszívesebben énekelt zsoltárdallamaink nagyrésztben a Bourgeois ihletett lelkének alkotásai. Ez a termékeny izléssel és mély vallásos lelkülettel megáldott fáradhatatlan művész csodálatosan szerencsés kézzel választotta meg a zsoltárszövegnek megfelelő, hozzáillő dallamot. S ha egyrészt művének főjellemvonása a melankólia, a mollhangnemek előszeretettel való alkalmazása, mégis ki tudta fejezni az Istenét megtalált új világ örömet, erejét. A Luther meleg szívének lüktetése érzik a 25., 36., 42., 138. zsoltárok durhangnemben írott dallamain és még vagy 17 máson. A mollhangnemben írottak között legeredetibb a 77.

Külön is megemlékezünk a hugenotta marseilleise-ről, a 68. zsoltárról, dallama: 36. zs., amelyben az üldözött zsidó és hugenotta győzhetetlen hitét csodálatosan erősíti és fejezi ki a dallam; azt hinné az ember, hogy mindkettő ugyanazon tűzhelyből, a zsoltáriró lángoló lelkéből született. Az eleje fojtott és tompa, mint a közele vihar morajlása, a közepén a két éles, kitartott hang (a franciában t. i.: eredetiben „f”, jelenleg „es”), mint egymást követő két villámcsapás — a vége, mint távozó vihar elenyésző dübörgése, az utolsó ítélet rettentéseit ébresztette fel a hugenottákat üldöző királyi hadseregek lelkében.

A Bourgeois munkája adja a valódi, az

igazi zsoldos-könyvet. A többi negyven dalam között is van néhány valóban megragadó, mint pl. az általunk is sokszor énekelt 61., 84., 89.; egyébként azonban ez a szerző távolról sem közelíti meg elődjének talentumát és termékenységét. Néha egyenesen triviális, stílustalan és énekelhetetlen. Hogy ki volt ez a dallszerző, arranézve az előttünk fekvő francia zsoldár előszava azt mondja: *inconnu, ismeretlen*. Forrásunk tudósítása és álláspontja a következő: 1561 június és július havában Péter mester, a kántor, valami kisebb összeget vett fel a zsoldosok megzenésítéséért. 1565 december 6-án pedig Dubuisson Péter kántor ingyen megnyeri a genfi polgárjogot. Hogy ez-e a szerző, vagy a másik Péter, t. i. *Dagues*, aki meg 1568 június 30-án nyer polgárjogot? — ezen kérdés eldöntése annál is nehezebb, mivel a Péterek nagy száma következtében egyszerre több ilyen mű kántor is működhetett a genfi templomoknál; viszont a változások gyakorisága miatt az 1565-ben polgárjogot nyerő esetleg nem azonos azzal, aki négy évvel előbb zsoldosokat zenésít.

*

Főntebb Bourgeoisról és Péter mesterről, mint dallszerzőkről beszéltünk; most itt az idő és alkalom arra, hogy egy érdekes és kevéssé ismert tény megvilágítsunk. A XV. és XVI. század nagy kontrapunktistái dallszerzéssel vajmi keveset foglalkoztak, ők nem dallamot szereztek, hanem harmónizáltak, összhangosítottak; éspedig régi, közhasználatban levő egyházi éneket és ugyancsak mindenki által ismert, szelvében használt népdalokat. Csak a XVI. század végén jött divatba az a magától értetődő gyakorlat, hogy a zeneszerző mindent, tehát dallamot is saját maga szerez; a Bourgeois idejében ez még a költők, népénekesek dolga. „XI. Lajos óta a dalok közkedveltsége annyira általános, hogy az egyházi zeneszerzők szinte kötelezve érezték magukat a népdaloknak misék témájával való választására.” (Fétis.) Három példát hozunk fel, mielőtt zsoldárdallamaink eredetét vizsgáljuk.

1. A német khorálok nagy részének dallama = népdal, vagy vallásos népének. Csak egy példát arranézve, hogy népdal, általában világi dal, miképpen válik egy testtévérré a legmegragadóbb vallásos szöveggel! Hassler Leo (1564—1612) 1601-ben Nürnbergben egy „Lustgarten neuer teutscher Gesänge” című dalgyűjteményt ad ki. Tizenkét évvel később e gyűjtemény egyik darabját, a „Mein Gemüt ist mir verwirret von einer Jungfrau zart” c. szerelmi dalt a „Herzlich tut mich verlangen” c. khorál ölti magára; ugyanez a melódia később a Gerhardt Pál „O Haupt voll Blut und Wunden” c. énekével egyesülve adja az örökszép „Uram a töredelmes”-t!

2. Az eredeti flamand zsoldár (1540) dallamai flamand és francia népdalok. Hadd említsük meg egy párnak a kezdősorát: Volt egyszer

egy kis fiú, aki iskolába járt; — Hallgassátok meg panaszaimat, szép lovagok! — Egy lovag és egy lányka sétálgatott a folyó partján. — Tegnap este nagy titokban elmentem valahova. stb.

3. A francia róm. katolikusoknál a XVI. század óta napjainkig általános szokás a népdaloknak vallásos szöveghez való alkalmazása (vagy fordítva), sőt protestáns énekek (dallamok) átvétele is előfordul. Az idevonatkozó gyűjtemények (Noels nouveaux stb.) nagyon értékes adatokat tárnak fel arranézve, hogy a római katolikusok minden válogatás nélkül vettek át bárhonnan származó, bármilyen szöveggel kapcsolatban álló melódiát, amely a sokaság megnyerésére alkalmas lehetett. Néhány virágszál ebből a csokorból. Egyházi énekeket énekeltek a következő dallamokra: A szép Iris mindig nyomomban van, utálom már ezt a nagy szerelmet. — Élvezzük az örömeiket, pásztorkányka! — Sámson juhász kihívta a zöld füre a szép Nanettet, — Hát legszebb napjaink szerelem nélkül telnek el? stb. Egy 1835-ben Avignonban megjelent, — miséket, rekviemeket, imákat tartalmazó „Concert spirituels” c. gyűjtemény a legszellemesebben illeszti össze a Dies irae-t a Varázsfuvolának, — a Stabat matert a Figaró lakodalmának és Don Juannak egyes részeivel! Hogy ezen vállalkozás mennyi építő erőt lehelt, azt ítélje meg az olvasó! Ezek után ne ütközzék meg senki azon, ha zsoldár-dallamok nagy része szintén *népdalokból* ered; . . . nagyon valószínű, hogy a zsoldárdallamok kis hányada az, amely teljesen, elejétől végig a Bourgeois vagy Péter mester „szerzeménye” lenne! Néha átveszik a maga egészében az alkalmasnak tartott melódiát, amelynek megválasztásánál a szövegre jobban ügyeltek, mint a róm. katolikusok és azt többkevesebb művészi érzék és ihlet birtokában kicsiszolják, esetleges sallangjaitól megtisztítják; máskor nagyobb változtatást tesznek rajta, majd pedig az idegen dallamnak egy-két sorát veszik fel s a saját költői képelmük alkotja meg a többit; s végül, ha nem találnak: szerznek! Hogy melyek a teljesen eredetiek és melyek az átdolgozások, erre a kérdésre csak az tudna kielégítő választ adni, aki ezen és a megelőző kor dalirodalmát (ki tudja, hány ezret?) teljesen ismeri. *Ötvenegy* dal eredetét nyomon tudjuk követni; közöttük helyet foglal pl. a 138. (egészben átvéve), 25. (ugyanígy), 65. (u. i.); egy-két sort vesz át a 3., 5., 6., 8., 13., 32., 33., 34., 42., 61., 77., 79., 90., 119., 134., 150. és Simon éneke.

E dallamok a szent szövegekkel való kapcsolat által nemesi rangra emeltettek és ott vannak mind a mai napig. . .

Nagy László.

A végrendelkező Isten tornácában áll; keresd útmutatóul Krisztust s megtalálod az ő kicsinyeiben.

ISKOLA

Államosítás — jöjjön el a te országod?...

(Mit tanítanak a reformációról az állami és községi iskolákban?..)

Az utóbbi időben nemcsak a predikálás, hanem a vallásitanítás lévén a sok lelki örömmel járó főfoglalkozásom, nagyon sok olyan dologra terelődött rá a figyelmem a különböző iskola-típusokkal és tantestületekkel való érintkezéseim során, amivel mint iskolaszéki és presbitériumi elnök sohasem törődtem, mint ahogy jól tudom, más lelkészársam sem törődik. Nem is hiszem, hogy szíve szerint találta volna ki valaki a címül irt mondatot, hiszen van módomban jól látni, hogy úgy az állami, mint a községi iskolánál a tantestületek felettes hatóságai (világiak) és igazgatói összehasonlíthatatlanul nagyobb nyomatékkal és erővel adnak súlyt tekintélyüknek és sokkal jobban elismeretik, éreztetik azt, mint mi, lelkipásztorok.

Tudom és én dicséretére mondom tanítotestvéreinknek, hogy csak fizetési mizériák miatt lett jelszó, egy időben, hogy államosítás jöjjön el a te országod. De a református tanítók szellemének és lelkének nem volt ahhoz semmi köze. Most is látjuk, hogy mennyire fáj nekik, ha a terhek alatt roskadozó egyházak nem bírják tartani iskoláikat.

Hiszen mennyire legjobb tudásuk, meggyőződésük és hitük ellen való az, mikor azt kell tanítani az állami és községi elemi iskolában a **hitújítás hatása** címen az 55. oldalon: „A reformáció és az ország háromfelé szakadása végveszéllyel fenyegette a magyar nemzetet. Az egységet és kölcsönös szeretetet kiűzte a szívekből. Sok türelmetlenségnek, üldözésnek volt okozója. Később nagy és véres háborúba kergette a nemzetet.”

Úgy értsd, hogy mindezt a reformáció okozta, szerezte és idézte elő. Az ország háromfelé szakadása (a török megszállás miatt) csak melleleg és nem komolyan szűrődött oda. Minden felelősséget és gyűlöletet a reformációra akarnak terelni és háritani már az alsóbb fokozatokban is.

Úgye, hogy van rendszer a történelmi ártértékelésben?!... (Erre nem gondoltak az államosítást kívánók.)

A könyv címe: A magyar nemzet történelme. (Kalász iskolakönyvek.) A magyar kir. vallás és közokt. Miniszter: 58,338—1926. III/a) szám alatt kelt rendeletével engedélyezte. Mint a példa mutatja az engedéllyel élnek is.....

Mit fognak a reformációról tanítani, ha — Isten őrizzen — egészen és valóságosan is eljön valamikor az álom és óhajtság országa: az iskolák államosítása?!... **Kósa Béla.**¹

¹ Csattanó bizonyosság ez a cikk arra, hogy a népszerű kívánságok igen sokszor milyen végzetes — előre nem látott vagy meg nem fontolt — következményekkel járnak. Szerk.

TUDÓSÍTÁS

Az egyházkerületi közgyűlés

nagy érdeklődés mellett folyt le. Az esperesek mind, az egyházmegyei gondnokok egy kivételével, az egyházkerületi tanácsbírák és képviselők szintén igen nagy számmal voltak jelen. — A gazdag tárgysorozat legnagyobb része pusztán adminisztratív természetű ügyekből állt, de volt néhány elvi jelentőségű kérdés is, kivált a konventtől érkezett iratokban és az egyházmegyétől érkezett felterjesztésekben. Egyiknél másíknál vita is kerekedett, úgy hogy a rövidnek tervezett közgyűlés kitöltötte a szokásos két napot. A kollégiumi és egyéb iskolai ügyekre csak a második nap délutánján került sor, lanyhult érdeklődés mellett.

A második nap teljes lefoglalásának oka jórészt az, hogy az első nap délben korán abbahagyták a tanácskozást a főgondnoki szék betöltése ügyében tartott értekezlet miatt. Ez ugyan hamarosan elvégződött. Püspök úr előadta, hogy tudomása szerint a közvélemény báró Vay László bihari egyházmegyei gondnok megválasztását kívánja, ezt az egyhangú lelkes eljenzés és helyeslés megerősítette s így csupán annak kimondására volt szükség, hogy az értekezletből tájékoztató értesítést küldenek mind-egyik egyházköztség presbitériumához, kérve, hogy az egyháztérítés jegyében egyöntetűen Vay Lászlóra adják szavazataikat. Tudomásunk szerint ez már meg is történt, a felhívás minden egyházközséghez elment s a felhívást aláírták a püspök, a főgondnok helyettese, az egyházkerületi jegyzők és minden egyházmegye esperese és gondnoka. Ilyen körülmények közt aligha fog bekövetkezni az, amit egyik egyházi lapársunk lehetőnek mond, hogy ugyanis „harc” fejlődnek ki a főgondnok-választás körül. Valószínűtlen, hogy az egyházmegyei elnökségek, amelyeknek nagy részét éppen most tisztelte meg újra az egyházmegye a vezető tisztséggel, az egyházmegye hangulatának ismerete nélkül tették volna ajánlásukat.

A közgyűlés első napjának délutánját a bírói ügyek foglalták el. Három tanács alakult s ezek közt az végzett leghamarább, amely a legtöbb ügyet kapta, míg az, amelynek csak három ügyben kellett ítélni, éjfél utánig dolgozott, délután három órától kezdve. Ennél a tanácsnál volt ugyanis a debreceni papválasztás ügye, amelyben az egyházmegyei bírósági ítélet megváltoztatásával a választás megsemmisítése mondatott ki. Ugyanez a tanács foglalkozott a már viselt hivatalából elmozdításra ítélt másik debreceni lelkész újabb fejelemi ügyével, amelyben ismét a viselt állástól elmozdítás büntetését szabták ki. Az előbbi ítélet jogerős, az utóbbi ellen még felebbezni lehet a konventi bírósághoz.

Valamikor sok szemrehányást kaptunk az

egyházkerületből, lelkipásztor uraktól, azért mert kiméletlen szavakkal ostoroztuk a papválasztás körül felmerült visszaéléseket és nemely szörnyen megtévelyedett papoknak rettenetes, megalázó viselkedését. Akkor kikiáltottak bennünket a papok ellenségeinek. Most az egyházkerületi bíróság ítélete sajnosan igazolja állásfoglalásunkat.

Mi nagyon is nagyra értékeljük a református lelkipásztori tisztet s magát a lelkipásztori testületet. De éppen eme nagy tiszteletünk-nél fogva kívánjuk a nemes testületből a rothasztó elemek kiirtását.

Még egy papválasztási ügyet tárgyalt egy másik tanács. Ez az ilki választás volt, amelyet szintén meg kellett semmisíteni. Annyi történt, hogy a megválasztott az ú. n. tilalmi időben megjelent Iken. Míg ezt tíz perc alatt elvégezték, a szomszéd teremben óriási hallgatóság előtt hét, vagy nyolc órán át kellett teregetni a debreceni választás szennyesét. Hát ez bizony nem szolgál a lelkek épülésére.

Az Úri ima.

Sok minden más különlegesség között valamikor a *Miatyánk* ezerféle elmondását is szóvá tettük, megjegyezvén, hogy éppen ez az ima az, amelynek *egyöntetlősége* forraszthatná össze a protestánsokat. Kifogásoltuk, hogy valahány káplán, hitoktató és párókus lelkész van, mind iparkodik saját elgondolását, módosítását érvényre juttatni, elfeledkezvén, hogy a Máté 6. 9—13. verseiben *maga a Jézus szól hozzánk, hát igen nagy önbecsülés kell ahhoz, hogy valaki az eredetileg tökéletesülse!*

Elég későn ugyan, de mégis történt valami! Az egyik egyházkerület figyelmeztette a tanügyi személyzetet, hogy az Úri imádságot betűről-betűre és egyöntetűen a Máté 6. 9—13. szerint kell *tanítani*, következőképpen a szószeiken, temetéseken stb. is úgy kell elmondani, hiszen a lelkész, kántor itt is *tanít!*

Nem akarunk más rétfébe rendet vágni, de meg kell mondani, hogy nem ártana erélyes kézzel megfogni a száguldó pegazusok gyepelőjét és (akár fegyelmileg is) gátat vetni annak a szabadságnak, amelyben különösen a modernizáló ifjú óriások szenvednek a közös imádság által megteremtendő közös áhitat mérhetetlen kárára. Mert a gyülekezet tényleg a Máté 6. 9—13. szerint tudja a *Miatyánk*-ot. A legtöbb prédikátor pedig ugyancsak cifrázza ám!... Ennek következménye, hogy az *Úri ima elmondása sehogyse sikerül!*...

Leírok egy modernizált *Miatyánk*-ot, elrettentő például. Budapesten szedtem össze: Mi Atyánk, Isten, ki vagy a magasságos mennyekben, szenteltessék meg a Te drága nagy neved! Jöjjön el a Te örök országod, legyen meg a Te szent akaratod, valamintégesen az mennyekben, szintűgy itt, ezen a földi sárteken is. A mi

mindennapi kenyerünket add meg — kérünk — ma is. És bocsásd meg a mi súlyos bűneinket, amint hogy mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezteknek. És ne vigy bennünket a kísértésbe, ellenben szabadíts meg mindnyájunkat a gonosztól, mert Tied az egész ország, meg a hatalom, és az örök dicsőség, mind örökkön, örökké, amen!...

Ez ugyan imádság, de nem az eredeti *Úri-ima*. Ennélfogva nagyon is itt az ideje, hogy — néhány százév után! — megtanuljuk az eredetit, mert ha van *Miatyánk*, hát mondjuk is! Ezt mondjuk!!...

Ho—nos.

Az „árva“ szónak csak a szavadban van meg a távlata s azonnal elvész az, ha egy bélyegget fel kell ragasztanod?

KÜLÖNFÉLÉK

Boldog és üdvösséges karácsony ünnepet kívánunk a lap minden előfizetőjének és olvasójának.

Előfizetési díjakban nagy a hátralék. Kérjük a díjaknak beküldését, mert kötelezettségünknek nem vagyunk képesek eleget tenni. Legcélszerűbb postatakarékpénztári befizetéssel teljesíteni, *43,916. számú csekk számlára.*

Elekeió a Kollégiumban. A karácsonyi szent ünnepekre az elekeió folyó hó 17-én délután volt a Kollégiumban. A 81. dicséret két verse eléneklése után, Szabados László szénior, régi zöld tógába öltözve, szólt az eligáló ifjúsághoz. 207 legátus diák meggy hirdetni az ünnepekre az Igét. Másnap a konfirmációval kapcsolatban istentisztelet volt az Oratóriumban, ahol Csikesz Sándor egyetemi tanár prédikált.

A Péterfia-utcai egyházrész szokásos kéthetenkénti vallásos összejövetelén, december 8-án, dr. Pap Károly egyetemi tanár a zsoltárok történetéről tartott előadást.

Lelkészmeghívás. A tiszaföldvári református egyházközség, egyhangú lelkesedéssel, példátadó meghívással Gál Lajos tiszaföldvári segédlelkészt hívta meg lelkipásztorának. Az új lelkész az ifjabb lelkészi generációnak egyik legképzettebb tagja, aki széniori tisztsége után külföldön gyarapította tudományát. Az Isten áldása legyen az új lelkészen és gyülekezetén.

Szórványgondozó egyházak figyelmébe. A legtöbb tartott egyházkerületi közgyűlés határozata alapján szórványgondozásra alkalmas vallásos iratok állanak rendelkezésére a kerületi missziói bizottságnak, amelyeket ingyenesen szét az erre igényt tartó egyházak között. Az igénybejelentéseket folyó évi december hó 31-ig szíveskedjenek az egyházak közvetlenül hozzám elküldeni. Már most jelezni kell, hogy

aránylag kis mennyiség áll rendelkezésre a választás iratokból s így az igények kielégítése csak részben lesz lehetséges. Nyíregyháza: *Dr. Ferenczy Károly* ker. missz. előadó.

Szabó Zoltán, a sárospataki főiskola theologiai akadémiajának kitűnő képzettségű fiatal helyettes tanára a debreceni Tisza István tudományegyetem református theologiai karán f. hó 13-án „summa cum laude” eredménnyel doctori szigorlatot tett. Szigorlatának alapja „Az ifjúkor lélektana és az ifjúság lelkigondozása” c. nagyszabású tudományos értekezése volt, ennek a gyakorlati szempontból is életbevágó kérdésnek, első igazán kimerítő feldolgozása magyar református theologiai irodalmunkban. Egyik legszebb ígérete ő a legújabb és a jövő nemzedék építésére és lelki vezetésére elhivatott új nemzedéknek. Szálljanak feléje bensőséges áldás-kívánataink!

Megjelent Sipos Károly: „Boldog Isten” c. verseskönyve. Szerző kiadása, ki a könyv tiszta jövedelmét a Szeretetszövetség céljaira felajánlotta. Az izléses kiállítású, vallásos-estéken való szavalásra vagy felolvasásra is alkalmas verseket tartalmazó kötet ára 80 fillér. Portóköltség 12 fillér. Megrendelhető a Sylvesterkönyvosztályánál. Budapest, VI., Hermina-út 37. szám. Vagy szerzőnél: Nagyrábé: Bihar megye.

A szeretet ünnepe Vásárosnaményban. Kis híradásunkat azzal a boldog megállapítással kezdhethjük, hogy ebben a 4000 lelkes községben, szent karácsony estéjén nem volt szegény család, árva gyermek, ki meg ne érezte volna a krisztusi szeretet melegét; Vásárosnaményban karácsony estén nem volt szomorú ember. Ezt a mindent átfogó szeretet tette lehetővé, mely minél nagyobb a nyomorúság, annál nagyobb csodákra képes. A szeretet könnyet-törő munkája megkezdődött már november hó első hetében, amikor a Református Nőegylet 70 iskolás gyermeket ruházott fel tetőtől-talpig, nagy részben az egyesület fenkölt lelkű fővédnökének: dr. Tomcsányi Vilmos Pálnénak adományából. December hó 11. és 12-én pedig a Református Nőegylet és Református Leányegyesület összefogva a helybeli Róm. kath. Oltáregylet és Izraelita Nőegylet vezetőivel, impozáns karácsonyi kiállítást és vásárt rendezett, a volt Korona vendéglő termében. Az egyesületek ingyen adománya: 700-nál több kiállított és eladott tárgy (diszspárnák, csipkék, varrotások, képek, szebbnél szebb babák, játékszerek stb.) tett bizonyosságot a szeretet határtalan csodájáról. A kiállítás 1200 pengő bevétellel zárult és 750 látogatója volt, köztük dr. Gulácsy István ny. alispán, egyházm. gondnok, Eötvös Sándor es. és kir. kamarás, Horváth István kormányfőtanácsos, dr. Kozma György főszolgabíró és társadalmi életünk több előkelősége. A karácsonyi vásárról visszamaradt tárgyak tombolajáték keretében sorsoltattak ki december 18-án,

amelynek jövedelme 200 pengő volt. Hetven kis gyermek ruházata s mintegy másfélezer pengő értékű más ajándék (tűzifa, liszt, zsír, cukor stb.) vitt melegét és boldogságot 180 szegény család otthonába szent karácsony estén. Boldog volt, aki kapta s boldog, aki adta... Vásárosnamény református gyülekezete ezzel fénylő példát mutatott. A nevek nem fontosak; csodákra csak a hit és szeretet képes. Nem volt sem nő, sem férfi, aki vagy munkájával, vagy áldozatával ne támogatta volna a magasztos célt s ne egyengette volna a csodák útját. — Dicsőség Istennek!...

A bárándi Református Leányegyesület igazi belmissziót teljesít, mikor a serdült leányokat összetartva, biblia, zsoltár és népművelő olvasmányok mellett tanítgatja. Szív és léleknevelő előadások jövedelmét szegény tanulók felruházására fordítja. Az elmúlt vasárnapok egyikén is Arany János emlékünnepelet tartott, tánemulatsággal. A jövedelmet e hó 18-án örömmel élvezte 62 kis tanuló, akik meleg ruhácskát kaptak. A szorgalmas leánykezek meleg gyapjúmellénykéket kötöttek, leány- és fiúruhákat varrtak, ezeket adták át vasárnap délután a templomban. Zsoltáréneklés után a leányegyesületi és levante vegyeskar énekelte szép belanulással: „Zengjen hálaének!” Szabó József lelkész, az egyesület elnöke megnyitotta az ünnepélyt. Oláh Lujza tanítónő mondott komoly, szép beszédet, melyet pár leány szavallata követett. A ruhácskák kiosztása előre elgondolt terv és több évi tapasztalat után, szép rendben folyt le. Lelkészelnők biztató és elismerő szavakkal hívta további munkára a Leányegyesületet s annak lelkes két vezetőjét: Fodor Juliánna és Oláh Lujza tanítónőket. Nagy része van az összetartás munkájában az énekkarnak, melyet Nagy Mihály kántortanító vezet szép eredménnyel.

Szerkesztői üzenetek.

Vidéki lelkipásztor. Az új egyházi törvények még mindig a kormánynál vannak tárgyalás alatt. Talán tavaszra visszaérkeznek — lehet, hogy módosítások kívánásával. Ha így lesz, akkor még megint vissza kell küldeni s a mostani tempót tartva, esetleg 1936-ra leérkezhetik a jóváhagyás. Pedig most hetek alatt is nagyot fordul a világ s nem lehetetlen, hogy mire a jóváhagyás meglesz, a még életbe sem lépett törvény már elavul. Akkor aztán méltán elmondhatjuk a Phaedrus emberével: *Oleum et operam perdidit.*

TARTALOM: R. I.: Naptámadat a magasságból. — Egyház: Kósa Zsigmond: Egyébre is kell. — Baja Mihály: Három virág. (Vers.) — Nagy László: A zsoltárdallamok szerzői. — Iskola: Kósa Béla: Államosítás — jöjjön el a te országod?... — Tudósítás. — Hónos: Az Úri ima. — Különlék. — Szerkesztői üzenet.

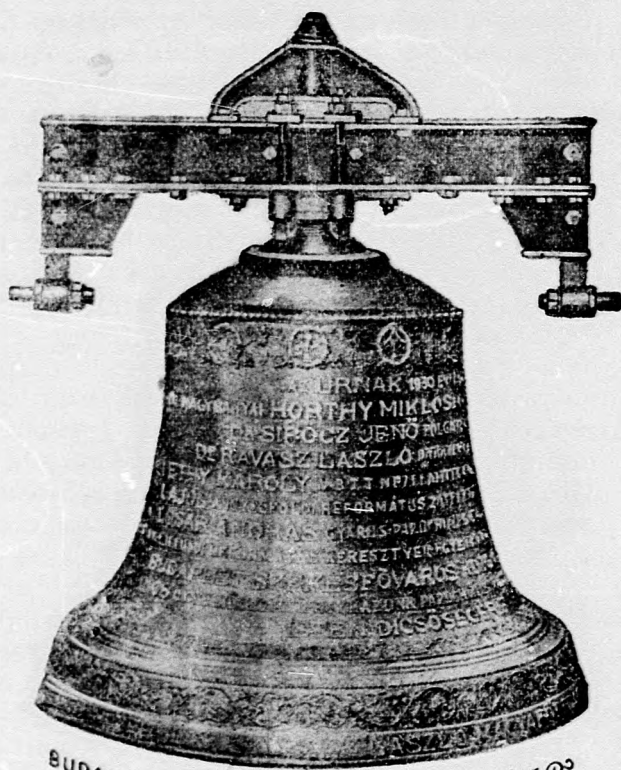
Laptulajdonos: **Dr. KUN BÉLA.**

Magyarország aranykoszorús mestere**Szlezák László**

harang- és ércöntőde, harangfelsze-
relés és haranglábgyár

BUDAPEST, VI., FRANGEPÁN-U. 77. SZ.

Telefon: Aut. 913-53. sz. Költségvetéssel díjmentesen szolgál

BUDAPEST-ANGYALFÖLDI REF. TEMPLOM RÉSZÉRE
KÉSZÍTETT HARANG, MELYET DR. RAVASZ LÁSZLÓ PÜSPÖK ÚR
AVATÓTT FEL.

Előnyös fizetési feltételek. Számos egyházi elismerőlevél.

Az 1900. évi párisi világkiállításon díszoklevéllel, 1921. és 1923. évi vasipari kiállításon aranyéremmel, az 1925. és 1926. évi kézműipari tárlaton kormány-díszoklevéllel, 1927. és 1928. évi budapesti, székesfehérvári, szentesi és szombathelyi kiállításon nagy aranyéremmel kitüntetve. 1930. évi nemzetközi vásáron emléklappal kitüntetve.

A budapesti Bazilika 7945 kilogrammos új harangja gyáramban készült.

SESZTINA LAJOS

vasnagykereskedése
Debrecen.

Alapította 1819-ben Sesztina János.

Kitünő fűtőképességű magyar „Perpetuum“-kályhák.
Magyar gyártmányú zománc-edények,
zsír-bödönök, disznóölő-kések, husvágó-gépek.
Telefon 6. és 15-48.

Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli református egyházkerület könyvnyomda-vállalata. 1932-2464

Protestáns egyházi irodalom!

- Dr. Baltazár Dezső:** Elég nékem az Isten kegyelme (Prédikációk) . . . 1.—
— A próbáltatások idejéből —.50
Czeglédy Emánuel: Baltazár Dezső református püspök életrajza . . . 2.50

MEGJELENT:

- Dr. szentpéteri Kun Béla:** Magyar református egyházalkotmány P 1-60
Dr. Erdős Károly: Méliusz világító lámpásának sugarai. —.30
Dr. Illyés Endre: A magyar református földművelő nép lelki élete 2.90
Dr. Incze Gábor: Keresztelési beszédek 3.—
— A magyar református imádság a XVI. és XVII. században 6.—
— Az Úr áldassék! (57 magyar református lelkész prédikációja az év különböző ünnepeire és vasárnapjaira) 7.—

Kesztyűsné Balogh Margit:

- Az Úr számolyánál. Ára: P 3.—**
Kovács János: Gyalogösvény (52 ifjúsági prédikáció) 4.—
Dr. Sz. Kun Agota: A debreceni református Nagytemplom 3.—
Makkai Sándor: Öntudatos kálvinizmus 3.60
Orosz Tamás: Napsugár a szent berkekben 4.—
Révész Imre: Kálvin élete —.80
— Révész Imre élete 8.—

Dr. Révész Imre: Az ige fénye (Prédikációk). 1.20

- Szabó Gyula:** Sötétségből világosság legyen! (Prédikációk) 3.—
Szalonnás János: A református leány (Kötve) 6.—
Dr. Török István: A Barthei theologia elméleti és gyakorló-lelkészi szempontból —.50
— Barth Károly theológiájának kezdetei 3.—
Varga József: Korálkönyv 6.—
Dr. Vasady Béla: A hit misztériuma . . 7.—
Vincze Elek: Mi láttuk az ő dicsőségét... (Prédikációk) 5.—
Vincze Károly: Istennek angyalai . . . 4.—

Fenti művek kaphatók:

„MÉLIUSZ“

könyvkereskedésben, Debrecen,
Ferenc József-út 26. szám alatt.